

مخاراب

اخلاق، اجتماعی، فلسفی، تاریخی، ادبی مجموعه

شیخیدیلک آیدە بر نقر اولتور

مضمریات

- اجتماعیات درسلی « مؤلفی محمد عزت » محمد علی عینی
 اسلام « صنعت » مصطفی شکیب
 اون برنجی عضردە تورک منابع عرفانی « مدرسەلر » مفتی ارغلی، احمد حکمت
 ملوکی طیقلر (زادە قمر) قەدرە حسین
 دینی ادبیات علی سەاد
 آسیانک روحی جامی
 ایکی مجهول شاعر احمد خلیل
 سەپاونە قاضیسی اوغلی « شیخ بدرالدین » شرف الدین
 آناتولیدە صیجاق، سوووق معدنی صو یوکارلری م. شرف
 ابن خلدون دە اجتماعیات ضیاء الدین قنبری
 حی بن یقطان « صوک » بابانە زارە، رشید

آسیانک روحی

محترم شیخم کر کوکلی عبدالجلیل افندی ، عددی محدود دوستلرندن باشقہسی
ایچون مجهول بر شخصیتدی . اوپیر عارف ، افق سماویمزدن کچرکن رؤیتی یالکز
برقاچ کیشیہ نصیب اولمش ، مہیتی کلاشیہ مامش بریلدیر کی دوغمش ، کچمش وکیتمشدی .
کالانہ مفتون اولانلرجه زماننک قطبی عد ایدیلردی . فی الحقیقہ بویوک عرفانی ،
احاطہ لی ذکاسی وعقل سلیمی ایله حیات عحراسنک دیکنلی وقارا کلک ساحہ مشکلاتندہ
ثابت ومستقر نوریله وجدانلره رہبرلک ایدن برقطب ییلدیزی ایدی .
حیاتنک کوزل تصادفلرندن بری بنی دہ شیخک دائرہ خصوصیتہ ادخال ایتمشدی .
سنہ لرجہ کنڈیسندن فیض آلام .

شیخ مرحوم دنیا نک ہرطرفی کزمش ، ہرشیئی نافذ برنظرلہ تدقیق ایتمش
جہانڈیدہ برپیرکاملدی . دائرہ محرمیتہ داخل اولانلر مصاحبہ لرینہ دوپامازلردی . شیخ
عبدالجلیل کچن سنہ عالم بقایہ کوچدی . ضیاع ابدیسی کنڈیسنی سوہنلری زیادہ سیلہ دلخون
ایتدی . برچوق فضائلنک یانندہ مرحومک بویوجک برقصوری دہ واردی : سیاحتلرندہ کی
مشہوداتی وانطباعاتی پرا کندہ اوراقہ قید ایتمکله اکتفا ایدر وہیچ برزمان اونلری جمع
وتصنیف ایتزدی . بو اوراق پریشانی دہ ہر سیاحتدن عودتندہ دوستلرندن برینہ تودیع
ایدر وینہ نظر دن غائب اولوردی .

صوک سیاحتدن عودتندہ بانادہ بردمت اوراق ویرمشدی . بونلرک اوستندہ کی قیددن
عراق سیاحتندہ کی انطباعات و مشہوداتہ عائد اولدقلری ا کلاشیلیوردی . بو یازیلری
وفاتندن صوکرہ آچق وواقومق نصیب اولدی . بومیانندہ غایت عجیب ومراق آور
بر رؤیتی حاکی نوتلر واردی : شیخ عبدالجلیل الیوم اوروپا علماسنی پک زیادہ مشغول
ایدن « سہرتیزما » نک هنوز ایضاح ایدیلمیہن عجیبہ لرندن برینہ شاہد اولمش ومشاہداتی
قید ایتمش . مشہوداتی غایت وضوح لی ومفہومی ذہ پک صریح . . .
شیخک پرا کندہ یازیلرینی همان صرہ سیلہ یازمقلہ اکتفا ایدہ حکم :

*
**

مرحوم نوطلرینہ شویلہ باشلیور :
بغداددن ہمدانہ کیدیوردق . کربلادن عجمستانہ عودت ایدن ویول آرقاداشلرمزک

اکثریتى تشکيل ایلين ايرانیلرله آرامزده هنوز جان یولداشانى حاصل اولمالمشدى .
بغداددن چیقديغمز کوندنبرى کروانمز قاتيلمش اولان فقير برهندي ديگر يولچيلردن
زياده نظردقتمى جلب ايتمشدى . بيلرسکز که هنديلر بغدادده سيد عبدالقادر کيلانى
مرقد مبارکنى زيارت ايچون اورايه قادار شدرحل ايدرلر . فقط بوزاثرلرک اکثريسى
هند اغنياسيدر ؛ حالبوکه يول آرقاداشمز آرقاسنده کى تک کوملکندن ، ييرتيق عباسندن
والنده کى دکنکندن باشقه ثروتى اولميان بر مرد غريبىدى . کروانى ياي اولارق تعقيب
ايدىيور و غداىنى شرقليلرک تعاون فضيلتى سايه سنده تأمين ايدىيوردي .

هندلى يولداشمز اسمر ، ضعيف ، اوزون بويلى وعضلى برآمدى ؛ ياشى قيرقى
کچمش کورينىيوردي . باشنه اويدورمش اولدينى صرب کفيه سنک کنارلرندن طاشان
لوله لشمز قويو سياه صاچلريله چرچوه لنن قورو يانيق سياسنده الكزياده نظردقتمى جلب ايدن
شى ، ابدى حما آتشلريله پارلايان ايرى سياه کوزلرى ايدى . کسکين و دوزگون بورنى ،
اينجه سياه بيقلرله مزين دوداقلرى ، کوچوک وسيرک صاقلنک تماماً ستر ايدمه ديکى ايکى
کوشه حالنده نهايت بولان چکه سى ، چهره سنده عزيم و قدرت خطلرينى ترسيم ايدىيوردي .
هندلى سياحک ايلک تصادفده اوزرمدى حاصل ايتديکى تأثير لهنه ايدى . پرمردى لکنه
رغمأ سواد اعظمک فوقنده ولادى بر اصالت روحه مالک اولدينى حس ايدىيوردي .
دالغين نظرلرى کنديسنى محاط اولان اشيا ايله مشغول اوليور ، اونلرى کورميور ظن
اولنوردى ؛ على العاده فانيلرايچون غير مرئى برعالى تماشايله دالمش کى ايدى .

کروانمز ايلک مرحله ده حان بن سعيدى واصل اولمادن هندلينک مستثنا شخصيتى
نظردقتمى جلب ايتمشدى . کنديسييله الفت پيدا ايتمک ايچون هر وسيله دن استفاده
ايدىيوردم . صولک درجه صبور ، متحمل وقعاغتکار اولان بوذات کنديسنه تکليف ايتديکم
شيلرى صميميتى اشکار برشکران ايله قبول ايدىيوردي . قوناقلر تعاقب ايتدکجه آرامزده
تأسس ايدن انسيت هندلى بي يمه دعوت ايتمه و برابرجه چاي ايچهرک اوزون اوزادى به
قونوشمه مساعد بر درجه يي بولمشدى .

اکثر يا اقشام يممکندن صوکره کروان منزلندن اوزاقلاشير ، باش باشه قونوشوردى .
قاطيرجيلر مزک ماواللرى اوزاقدن عکس ايدرکن هندلى رفيقى ديکله مکدن بويوک برذوق
درونى حس ايدردم . يول آرقاداشمک سوزلرنده ، حکايه لرنده هندک سرى روحى تجلى

ایدردی . اك جوق سودیكى مافوق الطبیعه مباحثی ایدی . اك زیاده نظردقتمی جلب ایدن
حالی سوزلرنده کی قوه تلقینیه ایدی .

برکون سیاحت رفیقم ارواحی جابه مقتدر اولدیغنی . ادعا ایتدی . بن سوزلرینی
شبهه ایله تلقی ایتدم ؛ بوصورتله مقابله مدن مغیر کورونمندی و بویحث برقاج کره آرامزده
تکرر ایتدی . نهایت براقشام یکدیگریمزدن آریلیرکن مناسب برزمانده مدعاسنی فعلاً
اثبات ایده جکنی بانا وعد ایتدی و « سزی بویوک روحلرله انسیت ایتدیره جکم » دیدی .
کروانمز قیزیل رباطه واصل اولدیغنی اقشام یول آقداشم دعوتی بکله مه دن برابرجه
طعام ایتک اوزره یانمه کلدی . قصبه نك جنوب کنارنده سسزجه یمکمز ییدک . هلال
اووانك طحنده برتمساح کبی اوزانوب یاتان جبل حمرین صرتلرنده غروب ایدیوردی .
تلالك خط امتدادی اوزرنده یاواش یاواش نظردن غائب اولان هلالك نصفی قیزیل
بر خنچره بکزیوردی . دیاله نهرندن تصعد ایدن و اووایی قابالایان بخارك آراسنده
ییلدیزلر کوز قیریپورلردی . سنبله کوه سلسله سنك ظل کشیفی بر پرده حالنده شرق طرفری
قاپیور و شمالده قاراطاغ صرتلری اووالرك منهاینده کوریلوردی .

ظلمات اورتانی تماماً استیلا ایتدیکی زمان هندلی یوزیمه باقدی : - بویکجه سزه
بویوک روحلر کوستره جکم ؛ آسیائیلکی تمثیل ایدن ارواحی ، دها دوغریسی آسیانك
روحنی کوره جنك واکلایه جقسکمز ، دیدی وعلاوه ایتدی : - هولاکو اوردوسی
بغدادی استیلا ایچون یدی عصر اول بورادن بویکجه کچمشدی . ایسترسه کز او اوردوده
بولمش ، حرب ایتمش ، جان ویرمش موغوللرك ، تورکلرك ، بوتون آسیا اقوامنه منسوب
جنکاورلرك ، امرا ورجال دولتك وبالذات خاقانك طیفلریله قارشیلانمشق ، روحلریله
قونوشمشق ممکندر . حتی بوروحلرك تگون و ظهور ایتدکری محیط طبیعی واجتماعی بی ده
کوره بیلرز ؛ روحلره نافذ بر نظرله باقمق اونلرك تگونلرنده کی اسراری کوره بیلیمك
ایچون کافیدر .

هندلی بر ایکی ثانیه توقفدن صوکره برازده سرزنشلی بر ادا ایله سوزینه دوام ایتدی :
- روحلرك دعوتی قابل اولدیغنی سزه سویلدکجه دائماً سوزلریمی شبهه ایله تلقی
ایتدی کیزی حس ایدیوردم . سوزیمك دوغرو لغنی اثبات ایده بیلیمك ایچون قصبه نك
کورولتیسندن براز اوزاقلاشم ؛ دیاله کنارنده ایصسز بر نقطه یه کیده لم . اوراده آسیا
روحنك تجلیسنه شاهد اولورسکمز .

بر لحظه تردددن صوكره صورتى : - بوتجربه دن قورقارميسكنز ؟
 صوك سوزينه تبسمله مقابله ايتدم ؛ وفعلى بر جواب اولق اوزره همان آياغه قالدقم
 و اونی الندن چكرك يوريمكه باشلادم . هندلى يرندن قالقاركن يوزيمه باقيوردى ، نظرندم
 عجيب بردرينلك واردى . يوله قويولمادن علاوه ايتدى :
 — روحلى كوره بيلمك ... بوتك ايچون نه لازم بيليورميسكنز ؟ مفكره كزى
 بالجه دنيا علائقندن تجريد ، روحلى اراده كزك بوتون قوتيله دعوت ايتك لازم ...
 انجق اوزمان روحكز ارواحى كوره بيلير .

او ائشاده قصبه نك دار و قراكلق سوقاقلرينه داخل اوليوردق ؛ جواب ويردم :
 — تجربه ايدم جكم .

هندلى رفيقم ، ضعيف وجودى ديوارلزه سورينهرك بر خيال ساير كى يانمده
 يوريوردى . بر كله بيله تعاظم ايتمدهن قصبه نك دار وقاراكلق سوقاقلرينى قطع ايتدك .
 بر مدت دها يورودك ؛ قاطيرجيلر مزك ايتدكجه اوزاقلاشان و دريندن عكس ايدن
 ماوالارينى ايشيدهن اولدق . آرتق قيرلر ك صمت و سكونى بزي تماماً احاطه ايتمشدى .
 او كمزده كى قيرلر ، اوزاقدن افقك بخار پرده سى ايچنده ترسم ايدن جبالك ظل كشيغه
 دوغرى انكشاف ايدييوردى .

قصبه دن چيقدقدنصكره هندلى دياله كنارينه توجه ايتدى ؛ كنديسنى تعقيب ايتدم .
 بر مدت بو استقامتده يورودك ؛ يولك نهره الك زياده تقرب ايتديكى نقطه ده قوملى بر زمين
 انتخاب ايدمرك اوطوردق .

قر آرتق غروب ايتمش ، اورتالى درين بر قراكلق قابلامشدى . نهر ك صولرى
 قويوزيتونى بر رنك باغلامش ، قيرلر ك كثافت سپهرنكنه قاريشمشدى . هوا طبقاتى
 استيلا ايدن بولانيق بخار كته سنى دلهر ك صو سطحنده ترسم ايدن بر ايكي ييلديزك
 عكس مرتعشى اولماسه عنصرمايى ديكر لرندن تفريق قابل اوله ميه جقدى . قيرلر ك سطحنه
 چوكن اسمر سنجابى ستره نك آلتنده هرشى اسرار انكيز بر صورتده يكديكرينه مزاج
 اولمشدى . يد خلقت بو لوحه سياهه صوك عصي بر فورچه ضربه سنى وورمش و ترسيم
 ايلديكى اشكالى بر برينه قاريشديرمش دينيله بيليردى .

هندلى يانى باشمده باغداش قورمشدى ؛ يوزنى اللرى ايچنه آلمش ، ديرسكلرينى

دیزلرینه دایامشدی. نظری افقده تتره شنه ییلدیزلره منصوب بر جسم جامد کی دوریوردی؟ هندك طونج صنم لرینه بکزیوردی. حیات ایله علاقه سنی کوستردن یکاه علامت نظرنده کی ثابت بارلای ایدی.

بنده اونك نظر ایتدیکی استقامته باقیورددم. بزی محاط اولان آسیا کیتدکجه قاریشور، یکدیگرینه حلول ایدهرک استوا بولیور، یکرنگ بر بولوط حالی آلیوردی. یالکز بو بولوطده درجه درجه متراید بر آیدینلانمه، بولانیق ولنی بر بیاضلق حاصل اولیور، آچیلیور، کنیشلیوردی.

هندلی یوزیمه باقدی پارماغیله اوزاقلری، چوق اوزاقلری کوستره رک اشارت ایتدی. فیصلدار کی خفیف برسسه: - ایشته آسیانك روحی اویانیور، دیدی. هندلینك سسی مابعد حیاندن، عالم ارواحدن کلیور کی درینلردن عکس ایدیوردی. آسیانك روحی کورمك، اونی طانیق ایچون بوتون اراده قوتی بر نقطه یه جمع ایتدم و او روحی کوکلك اك حار و اك شدید آرزوسیه دیله دم و چاغردم.

آرتق بنده کوریورددم: اسکی دنیانك بل کیکنی تشکیل ایدن پامیرك، معظم هیمالایانك، آلتون طاغك؛ دیگر طرفده آلتایك محتشم خیالی، سماواته سر چکن بوزلی شاهقه لرله قارشیمزده شکل و صورت آلیوردی. آیاقلری دیننده اوزانوب کیدن اووالری چوللری، دها اوزاقده خیرچین دالغه لرله سواحلی دوکهن عممانلری مغرور نظرلریله تماشا ایدن بودیو چته عمودلر یوکسك آسیا یایلالرینی قوتلی قوللریله سماواته رفع ایدیورلردی. بو معظم مسندلر بام ارضی تشکیل ایدن او جسم آسیا یایلالرینه یاقیشیوردی. بریده ایران یایلاسنگ غرب چورده سنی تشکیل ایدن جبال، شمالده قافقاس زروهلری بو عظمتك او گنده سرفرو ایدیور و دها غربه دوغری آوروبانك طاغ بیغینلری دیولرك دیزلرینی اویمکه چالیشان جوجه لر کی کورینیورلردی.

بو علوی شاهقه لرك بوزلی سطحندن قوبان سرین بر روزکار قوملی چوللرك بی نهیه فسحتلرینی طی ایدهرک کایور، سلاسل جبالک یا ماجلرینی تزیین ایدن چاملرك معطر نفسلرینی بزه قانار کتیریوردی. آسیانك بو سرین وسرت نفسی او کمزده کی پرده بی داغتیور کی ایدی: قارشیمزده کی لوحه شیمدی دها بویوک بر جیادته جانلانیوردی.

روی ارضده فرمانفرما اولان یوکسك یایلالردن، عالی طاغلرك لایور کچیدلرندن،

جمودیه صولرینک ازلی چاغیلتیلریله ایگلهین درین وادیلرندن والحاصل بام دنیاڭ سینه عظمتنده کی بیکلرجه شرحه لردن بشریتک لایعدسیول اقوام حالده ظهورینی و قول قول حیرالره ، اووالره ایندیکنی کوریوردیم . بشر دالغهلری فاصله لرله یکدیگرینی تعقیب ایدهرک چوللره ، اووالره داغیلور و اوراده دواملی کوششلی ، جداللی ایله بویوک آسیانك مجهول داستانی انشاد ایدیورلردی .

اوطوردیغمزیر فسونکار بر قوتک تأثیریه سماواته یوکسلمش کی بوتون بو منظره یه حاکم بولنیور ، نظرمن عصرلری چرچوله یور ، حادثات گذشته یی احاطه ایدیوردی . پیش انظارمزده تحصیل ایدن معکس شئون اوزرنده عصرلرک امتدادی فوق العاده قیصالمش حادثاتک قامتلی اوفالمشدی ؛ دورلر باش دوندروجی سرعتله تعاقب ایدیور و فقط حیاتک معشری سجه سی هیچ تبدل اتمیوردی .

ایصنر ، قوملق چوللرک اراسنده کی ضعیف اوتلاقلرده ، شالک یاغلی اوتلرله مستور کنیش مرعالرنده کوچوک ، بویوک بشرکته لرینک ابدی حرکت ، دائمی برجدال ایچنده ناصل یاشادقلرینی کوریوردیم : هر طرفی قالین بر قار کفنی ایله آیلرجه اورتین آمانسز قیشلر ، نباتی فرون نفسی کی قاووران ، سطح ترابده شرحه لر آچان جهنمی یازلر بلا فاصله توالی ایدیورلر ؛ افقلره دوغری بلا انقطاع دوام ایدن قاربه مستور اووالرده سبریانك کسکین وقاتل ، بوزلی نفسی ، یردن قار پارچالرینی صاووران « قارابوران » ایچنده انسانلر ، حیوانلر داغیلور ، دوکوب اولیور ، زمینی اورتین طبقه برفده جسدلرک حاصل ایتدیکی تومسکلر برآن صوکره غائب اولیور ، چوللرک قارلی سطحی یکی جسدلری کومک ایچون یکیدن دوزه لیور ؛ یازک یاقیجی کونشی هر طرفی قوروتدیغی زمان چوللرک سطحی لایعدجسدلرک آغارمش کیکلریله دونانیور ؛ سام یلنک صاووردیغی قوملرک اراسنده یولنی شاشیرمش کروانلر ، ارکاک ، قادین وچوجقدن مرکب رحیللردن یوللرینی غائب ایدنلر ، صوسزلقدن تلم اولانلرده قیشک قربانلرینه قاریشیور وقاتی طوپراغه دوشیورلر . اوراده اقلیم و موسملر انسانلرک اک بویوک دشمنی . . . تحت حکمنه آله میه جفی دشمن عناصرله محاط اولان ، هر کون اولومه برابر یاشایان بوانسانلر حیاتی بلاشکایت اولدیغی کی قبول ایدیورلر . مرعارده حیوان سوریلرینی کال توکله سورمکده دوام ایدیورلر . موسملرک شدائدندن ، وبالردن حیوانلرینی ضایع ایدنلرک برینه هجومی ، حیوانلرینی

دشمن اقوامه قابديره رق طاغ خيدودى اولانلرك ، چوللرك قوملى فسحتلرينه التجبا ايدن قازاقلرك دائىمى آقنلرى و بدوى وبلدى هر كون باصقين تهلكه سنه معروض اولانلرك ابدى اندیشه تحفظى والحاصل بوتون بو كوششلىر كوزمىرك او كنده كى لوحه يه عكس ايدىوردى .

برياندن ده يوكسك يايلا معظم طاغ كچيدلرندن متعاقب اقوام سيلارنى اوولره دوكمكده دوام ايدىور

صاينسى معلوم اوليان عصرلردنبرى دوام ايدن بو جدالك تمامديسنه شاهد اوليوردم . آسيانك كنش اوولرندە ، قوملق چوللرندە كى بشريت بر طرفدن مهد ظهورى اولان محيط طبيعى نك شدانديله ديكر طرفدن ده بنى نوعيله دائىمى بر حرب حالنده يشايوردى . بو كيرودار ايچنده فردلر عائله لرى ، عائله لر اويماقلىرى ، اويماقلىر اولوسلرى ايچنده على الدرجات دائىمى بر تعاون سايه سنده بقا بوله بيلدكلىرى و آنجق عائله ده آتايه ، جماعته اولولره اطاعت سايه سنده هم طبيعته همده انسانلره قارشى فاصله سىز دوام ايدن حربده مضطريت قابل اولديغى قارشيمده جريان ايدن وقايع سلسله سندن آكليوردم . آتالر واولولرك امرى آلتنده عائله لر وجماعتلر ايشليور ، چاليشيور ؛ بر حرب جبهه سنى مدافعه ايدر كى جمعيتك ايشلرنى بر امر آلتنده ايفا ايدىورلر .

اوجسىز ، بوجاقسىز آسيا اولكه لرندە بودونك سلامت وبقاسنى تأمين ايدن توره لر معنوى قوه تأييديه استناد ايدىور . دولته خاقانك موقعى ، يورده آتاك موقعه يىكزيور . دولت قوتى وسائط ماديه سندن دكل افرادينك روح اطاعت و مربوطيتدن آليور ؛ وبويوزدن آسيائيلرك دولتيلىكى خاقانى برسجيه آليور .

آسيا سينه سنده طاشيدينى انسانلرى وجمعيتلى بويله جه تضيق آلتنده طوتارق اولنلرك روحنه مؤيد تمغاسنى اورىور . . .

او ائنده قارشيمزده كى منظره ده كيشمكه باشلادى . قيشك قار تپيللىرى ، يازك قوملى سام يللىرى ايچنده على الدوام چالغانان ، دونن اقوام ييغينلىرى ، انسان كتله لرى كيتدكه متزايد و محشرى بر قارغاشالق ايچنده قايناشديلر . صحرالر ، معظم سلاسل جبال ، واسع اوتلاقلىر بر برينه كچدى و قارشيدى . درين بر اوغولق عكس ايدەرك بزم قادار كلدى .

هندلى يوزمه باقيور ولسان حاليله : ايشيدىورميسك ؟ دىيوردى .

بنده ایشیدیوردیم : اوزاقلردن عكس ایدن محشرنما غلغله هوا طبقاتی تهیزن ایدەرك
داغلیوردی . یوزلرجه انسال بشرک زیر زمیندن چیقان آوازە شکایتی برستون مناجاتە
حالندە سماواتە یوکسلیور ظن اولنوردی :

— ای اولوتا کری ! طوپراق قاتی آسمان اوراق . . . سن بویوکاریمزدن بیلکی
ایشیغنی اسیرکەمە ؟ اولردە بزى قوروسونلر . یوردەنزە بوزغونلق کیرمە سین . . .

بو مناجاتی درین بر سکوت تعیب ایتدی . یکیدن خیاللر وضوح پیدا ایتشدی .
فقط معظم سلسلە جبال خیاللری ، نهایتسز اووالر ، صوسز ، ایصسز صحرا و ایچندە
قاینانشان اقوام بیغینلری کیتدکجه اوزاقلاشمغه کوچولمکە باشلادی . کشف سیس طبقەسى
ایچندە مبهم بر سیا آلیورلردی . بو لوحه بر مدت دها قارشیمزده بویلهجه قالدی .
و صوکرە بو متباعد اقوام کتله سندن آریلان انسان جماعتلری نهایتسز عسکر قوللری
حالندە بزە دوغری ایلرلەمکە باشلادیلر . بو اوردو سرعتلە یاقلاشیور ، یاقلاشدکجه اولار
بویوک و صوکرە دها کوچوک اقسامنه قادر سچیلەجک بر حالە کلیوردی . نهایت یورویش
قوللرینک باشی حدامزە تقرب ایدەرك جبل حمیرن ایله ایران جبالی آراسندەکی اووایی
دولایرمغه و دیالە بوینجە جنوبە ، عراقە دوغری طاشغین بر نهر حالندە آقغه باشلادیلر .
بیک کشیلک آلایلر ، اون بیکلک فرقلر یکدیگرینی ولی ایدیور ، اووایی دولدیریور .
بو محشر اقوام آت طیرناقلرینک قالدیردیغی ستون غبار ایچندە متلاطم طوائف ارواح ایدیلیلر
سسسز ، صداسز ، یالکیز امراک ، سردارلرک بر قلیج اشارتیلە آچیلیور ، یاییلیور
تکرار طوپالانیور ، یورییورلردی . بوتون آسیا اورادە کوزمزک اوکنده بر اوردو حالندە
طوپالانمش ، بر روح ایله متحرک کورینیوردی .

جبل حمیرن اتکلرینه قادر بوتون اووایی دولدیران انسان سیلنک افرادینی تشخیص
وتفریق ایتک قابل اولیوردی . قورو وعضلی آتلرینک اوستندە قیصه بویلیرى ، ایری
کوودەلری ایله چکمه بادم کوزلی ، آماجق کینکری فیلاق ، بالمومی رنگندە وسیرک تویلی
موغوللار دری البسلر کیمشلر ، ایری یایلری اللرندە ، اوق قووانلری بویونلرینه اصیلی
اوله رق بیکر کشیلک آلایلریلە کچورلردی . بو آلایلرک اراسندە نسبتاً اوزون بویلیرى ،
صارقیق بیقلری و دها صیق تویلیریلە آچیق رنگلی تورکار و هر قومدن دیکر تورانیلر زرهلر
ومغفرلر کینمش ، قلیجیلری اللرندە یورییورلردی . قوبنک تیتک موغوللری ، آلتایک

ايصیق كولاك توركارى ، طاريمك اويغورلرى ، شالده آچاق سته پلرندن جنوبده عجمستان چوللارینه قادار اورتا آسیا اووالرینك قیرغزلری ، نوغایلیری ، باشقردلری ، تورکمنلری ، تاجیقلری هپ اوراده کوریلدیوردی .

یارادیلدینی کوندنبری ییانجی اسارتی طانیامش ، اجنی تحکم وتسلفنی قارشیسنده سرفرو ایتهمش حر و مستقل آسیانك اولادی ابدی جدال ایچنده چکیجله نن ، پولادلان روح اجدادینك سوقیله بر امره اطاعت ایتمش وبو اوزاق یوردلره بر وظیفه ایفاسنه کلمشدی . بونی اوراده کیلرک یوزلرنده اوقویوردم . اومحشر اقوام بر امرله حرکت ایدن ، ییقان ، دهویرن ، پیشنده کی حائللری خاک ایلیم یکسان ایدن جسم بر ما کنه یه بکزییوردی . اونك روحی ، مفکره سی بر الله طوبیلا نمشدی ؛ او ال ده بودونك باباسی خاقانك الی ایدی .

براز صوکره اقوام صفلری یکدیگرینه صیقیشدیله ؛ هرکسك نظری شاله توجه ایتدی . الارنده طوغلر ، رنکارنك سانجاقلر طاشیان محشم برموکب اوکنده ساکت نقاره لرله یاواش یاواش بزم طرفه یاقلاشیوردی . بو آلايك پیشدارینی مهیب ومهیكل برطیف تعقیب ایدیوردی . آرقاسنه حرب لباسی کییمشدی ؛ اوموزلرینه آتمش اولدینی شاهانه بیاض برکورک ایکی یاندن صارقارق آتنك مذهب رختی قسماً ستر ایدیوردی ؛ بو حکمدار طیفی بویوک جنکیزك حفیدی هولاً کوخان ایدی .

خاقانك ارقاسندن طاقم طاقم آغالر ، بکلر ، طارخانلر کلیور ویاننده سرداری قیت بوغا یورییوردی ؛ دها کریده معیت خاقانی خدامی ، هر ملتدن منتخب محافظ آلای ، سایلر وقوشجیلر واردی . خاقان کچدکجه سانجاقلر اکیلهرک کندیسنی سلاملیور ، یوزبیکلرجه ، الارده شیمشك چاقان قیلجلر هوایه قالدیوردی .

هولاً کو، طور و کیلاتی نهرکنارنده وقارشیمزده کی ساحلده یوکسك بر نقطه یه سورهرک توقف ایتدی . ساکت وصامت ، خاقانك نظری آتنده دوکمش کی حرکتسز دوران محشر اقوامی برمدت نظریله سوزدی وصاغالی اوردوسنه دوغری اوزاتارق کور وطنان سسیله خطاب ایتدی :

— ای بویوک آسیا اولادینك روحی ! اولو تا کرینك خاقانلره تودیع ایتدیکی وظیفه اوغرنده یدی عصر اول بزمه برابر بودیاره سفر ایدن ارلرک ، جنکاورلرک روحی ! سزلره سلام اولسون ! . . .

اووایی قاپلایان محشر اقوام رعد آسا بر غلغله ایله خاقانلرینه مقابله ایتدیلر ؛ قلیجلر تکرار هواده سالاندی ، سانجاقلر ا کیلدی . خاقان ، متلاطم عمانی بر ال اشارتیه تسکین ایتدی وسوزینه دوام ایلدی :

— ایچکنزده اسلام ، نسطوری خرسییان دینه سالک اولانلر ، بودا ومانی یه اینانلر ، یوکسک آسیا اقوامندن اینن و آتا کوك و آنا طوپراقدن حیاتك حاصل اولدیغنه اك اسکی زمانلردن بری ایمان ایدنلر ؛ هیکز سزلر ؛ بلا فرق خاقانکیزك بو یروغنه اطاعت ایتدیکز و بنمله بو اولکه لره کلدیکز . چونکه بزم ایچون وظیفه بر دیندر . چونکه آسیا ملتربنك دینی انسانلره جمعیت حالنده یاشایه جق ، دولت تشکیل ایده جك اساسلری تعلیم ایتمشدر . سزك میراث اجداد اولان روحی استعدادیکز دینك بوتأسیسی ایله او یغون اولدیغی ایچون وظیفه سنی بیلن خاقانلره هر وقت اطاعت ایتدیکز . خاقان بودونك باباسیدر ، وظیفه سنی ایفا ایتدکجه تا کرینك الی اونك اوزرنده در .

ا کر خاقان بودونی قورومز ، بسله مز ، چالیشمسنی وقارشیلقلی یاردیمنی تأمین ایتمزسه بودونده صیره سیله اولولرینه و خاقانه اطاعت ایلمزسه فساد یوردیمزی قاپلار . وظیفه سنی بیلمین لیاقتسز خاقاندن تا کری یوزنی چویرر و اونك یرنی آله جق دیگر بر لایقنه توجه ایدر .

آسیانك هر طرفنده تا کری ایشینی ، تا کری بو بروغی انسانلری دولت ایچنده یاشانه جق تأسیسات دینه حالنده ظاهر در ؛ بویه جه مشعور غیر مشعوره موافق دوشر ، روحلرده آهنگ ، جمعیتده استقرار حاصل اولور .

بن و بندن اولکی آسیا خاقانلری ده انسانلرك آنجق شعورلری نسبتنده تا کری معرفته ایره بیه جکلرینی بیلرز . بز آسیادینلربنك دنیوی تأسیساننده خاقانلرك و بودونك وظیفه لرینه موافق اولان مشترک اساسلرخی تطبیقه مأمور اولدیغمزی ده بیلرز . بونك ایچوندر که هر دبندن فقط روحیاتی بر برینه بکزه یین ملتلی هر وقت توره لرمنله اداره ایتدک .

آسیانك مجهول داستاننه زینت و یرن بویوک خاقانلر هپ بویه یاپدیلر . جدم جنکیزخان کندیسندن اول کلوب کچمش اولان خاقانلرك اك بویوکی اولدی . براوجندن او بر او جه قادار آسیاده کی ملتلی معظم خاقانلغنك التنده جمع ایده رك یر یوزینه صاح و مسالمت و یردی . چونکه خاقان کندی یاصاسنه هر کسدن اول بالذات اطاعت ایتدی . بوتون آسیانك اولادلری — اجدادیکز جنکیزك شخصنده قوطلو خاقانلرینی طانیدیلر ، یاصاسنه

اطاعت ايتدىلار . بويەجە جنكيزدن اول يريوزىنى يىللارچە صاران شر وفساد نىھایت بولدى . طوپراغك يوزى ياغلى اوتلارلە قاپلاندى ، چىنلر چىچك آچدى ، تارلالر دولغون باشاقلرىنى سزدن اسيركەمدى . ايران وتورانك چوللارندە ، اورتا آسیانك طاغ يوللارندە ، يوكسك يايلاارندە كروانلر محافظىسىز سفر ايتدى . ، سورولر بكجيىسىز اوتلادى ؛ قوردلە قوزو يولداشلاق ايتدى .

كچە يوردك آلتدە چولوق ، چوجوق راحت كوكالە اويودى . زيرا خاقانك ياصاسى هر طرفدە كوزجى ايدى .

نە نفسى ايچون نە كيمسە حقندە خاقان مسامحە نەدر بيلمىدى ؛ او يالكنز وظيفەسىنى طانيدى . نەمدە فساد اوجاغى ، غدارلق ، سر كىشلىك اوجاغى وارسە اوراي قىزغىن دميرلە داغلادى .

آتا يوردىمىزك اوزاولادلىرى ! تا كرى اولولرىكزە بودونك راحت وسلامتە كوزجىللك و جملە كزى قورومق ايچون بكجيىلك امر ايتمشدر . خاقان قلىجى الندە سىزك سلامتەكز ايچون كيچە كوندوز بكجيىلك ايدر كن ، خاقانك آدى قىردە اولسون ، شەردە اولسون كوتورك ، اوغروورك ، قازاقلرك يورەكنە قورقو سالار كن بودونك وظيفەسى اوخاقانە اطاعتدى ؛ اجدادىكز بونى بىلدىكلرى ايچون آتا يوردىمىز يىللارچە سلامت ؛ راحت ايچندە ياشادى .

فقط فرسك ديارىنە ، روما ايلارىنە كىرن آسيا اولادى باشقەروحلرك تاثيرىنەدوشدى . آق دكزك قىلارندە اوروپانك صولرى آسیانككىلرە قارىشىدىنى يردەروحلر چوق بولانمشدى . جدىمك قوردىنى معظم دولتك برپارچەسنە خاقان اولدىمىز زمان ايران ملكنى دولديران آسیائى اقوام بويوك برفساد ايچندە ياشيوردى . وظيفەسىنى اونوتان خانلر ، سلطانلر برآووج اسماعىلىلرك كىزلى تەھىدى قارشىسىندە سرايلرىنە صاقلانمشلردى . حسن صباح فرس طاغلرىنك تەپەسىندە صاقلاندىنى قارتال يوواسندن كىزلى درنكىلە عالمە حكىم ايدىيور ، دىيائى قورقوتىيوردى . جانىلرك خنچر تەھىدى سرايلرە حلول ايدىيور ، وقتىلە جنك ميدانلارندە قلىج مىزراق شىمشكلرندن قورقپان خانلر ، سلطانلر كىزلى جانىلرك خيالندن اوركشدر ، ملتىرىنى اونلرك الله براقمشلردى . شر وفساد ، غدر و اعتساف اوممالكى باشدن آشاغى قاپلامشدى . بن ، جنكيزك خفیدى هولاً كو خان وظيفەسى بىلدىم وياپدىم . عامەنك راحتنى سلب ايدن ، ير يوزىنى افساد ايلەن جانىلرك وجودىنى قالدىرمغە عزىم

ايتدم . و بالجملة امرايه ، خانلره ، سلطانلره اردومه التحاق امرينى و يردم . بر چوغى
كلديلر و خاقانلغىمك ايركىلمز سانجاقلرينى تعقيب ايتديلر . اسماعيللرك غدر و فساد اوچاغنى
ير يوزندن قالد يردم ؛ كوكلرينى قازيدم .

يالكىز وظيفه سنده قصور ايدن عباسيه نك خليفه سلطانى اولدى . لايعد اقوامى قدرت
معنويه سبله تحت حكمرانيى اطرافنده جمع ايدن شوكتلى هارون الرشيدك كوچوك حقبدى
اسماعيللرله عليهمزده اتفاق ايتدى ؛ برخاقانك ايضاع ايدم جكي اعظم جنايتى ارتكاب ايلدى .
تا كرينك جزاسى ده بزم قليجهمزده تجلى ايتدى ...
اوردومده اولان سز مسلمان توركلرده بوتاكلى جزاسنك معناسى اكلادىكز . و
بزملة سفره اشتراك ايلديكز . جدم جنكيزخان بخاراليلره :

بن تا كرى طرفدن كوندريلدم ، عملكرك جزاسى يم ، ديمشدى . بن ده بغدادك
اهل فسادينه بويله ديدم ؛ سزده دوعريلفنه شاهد اولديكز .
بوتون اوردو يك آواز اوله رق مقابله ايتدى . بيكلرجه كوكسدن چقان صدای
تصديق افكلره يايلىدى .

خاقان بوسوزلى سويلر كن بن بغدادك فلاكتلى سرانجامنى دوشونيوردم . رسول -
اللهك و بويوك خليفه لرينك زماننده كى ساده والهى عظمتى ايچنده ابدى بر نورله پارلايان
مدينه نبى كوز اوكنه كتيردم و ايبكلر ، آلتونلر ، مجوهرلر ايچنده قانى بر شمعشعنه
مظهر اولان عباسيه خليفه لرينك پايتختى ايله مقايسه ايتدم . بغدادك ، دنيايه و حظوظانه طاپان ،
خودين و بازاركان سیرت اهالي سيله ، دينى منفعتلرينه آلت ايدن مرآتى و كاذب علماسيله ،
دولتك امورىنى آنجق شخصلريله محتشم سرايلرينى محافظه ايچون اعوان و انصار جمعندن
عبارت عد ايدن حكمدارلريله فى الحقيقه او مركز غدر و اعتساف ، او بلده ظلم و سفاقت
سافى اولان بابله هرجهتله لايقدى . بونكله برابر عباسيه پايتختك هولاكو اوردوسى النده
ناصل ايكله مش اولديغى خاطر لاقى ينه آجىقلى برشيدى . مأمونك دور عظمتنده بويوك
برانكشافه مظهر اولان بغداد صرفاتى ، يونان فلسفه سنك اقوام مستعربه النده آلائينى
كشايشى ، و برده فرسك ، يونانك غربى آسيا ممالكنه حلول ايتمش اولان فكر جريانلرينى
سينه سنده جمع ايدن بغداد كتيبخانه سنك اوغرادينى تجاوزى نظرمدده ياشاندم . هولاكو
بودوشونجه لرمنى اكلامش كى طرفمزه توجه ايتدى و پروقار برسكيتله سوزينه دوام ايلدى .
— ازلى مقدراتى يالكىز انسانلرك ظاهرى اعماليله اولچهن ، فردلره و ملتله يقيقى

هويایچی وظيفه لر توديع ايدەرك موازنه عالمی تأمین ایلەن یدقدرتی کورەمیهن غافل فانیلر... سزده شیمدی بزم کورە بیلدی کمز کبی کورە بیلسه کز حیات فانیه کزک معناسنی کلاردیکز. اوت، تا کرینک بوتون موجوداته شامل اولان دیشمز قانونی بانا دنیاده بروطفه ویرمشدی. بن حیاته ایکن تا کرینک بشره دنیوی سکون ورفاهی تأمین ایچون احسان ایتدیکی مؤسسائی افساد ایلینلری احیاه مأمور اولشدم: بن فنا اوتلری کسەن بر طیرپان اولدم؟ کسین اوتلر طیرپاندن ممنون اولورمی؟ بن ایچنه کیرن مضر کوکاری چیقارمق ایچون طوبراغی یاران بر صاپان اولدم؛ چیقاریلان کوکەر صاپاندن خوشود اولورمی؟ کسیلانلر، قوپاریلانلر ممنون اولمیه جق دیه طیرپان، صاپان ایشندمی قالیر؟ چونکه اونلر حیات مستقبل ایچون زمینی حاضر لامغه مأمور اولمشلردر.

او زمانلر طغیان اوجاغی اولان بغداد تجزیه ایدیلیرکن دجله نك بولانیق صولرینه آتیلان بیکلرجه کتابلره آجیانلر، بویوکلرک بویوکی خلیفه عمری اسکندریه کتبخانه سنی آتشله احیاه سوق ایدن یوکسک الهامک معناسنی آکلایانلردر. اسکندریه کتبخانه سنی سحو ایدن صرصر لهیب معظم بر دومان ستونی حالده سهاوته یوکسلیرکن اوقارا بولوطک ایچنده بر لمعه نور کورنلر اولمادی؛ دجله نك یوزی ده یالکز بغدادک کتابلرندن آقان سیاه بر صوایله قاراردی... بوکون ده انسانلر یازیورلر، دورمادن دیکلنمه دن یازیورلر. یو یازیلری قوتلی بر نیچه قاوراسه وصیقسه عجبا قاج دامله حقیقت آقار...

بوسوزلری سویلرکن خاقان قولنی اوزاتمش، یومروغنی صیقمشدی؛ یوزنده، قوت صرف ایتدیکنه دلالت ایدن تقلصات کوریلنوردی. صانکه هر کون دنیا یوزینی دولدیران میلیونلرجه صحائف مطبوعه بی صیقورمش کبی یومرولان اوغولانه نیچه دن آنجق بر قاج داملا سیاه مرکب آقوردی.

شیمدی هولاکونک سسی دهادریندن و اوزاقلردن عکس ایدیورمش کبی کلیوردی: — مضر اوتلر تارلابی صارنجه بوغدای فدانی بوغولور، باشاق بوغولور، نعمت بوغولور. هرکس حقیقی بیلیرم دیدیکی زمان حقیقت بوغولور؛ چونکه حقیقت بردر و اونی یالکز تا کیری الهامنه مظهر اولانلر بیلیر. بغداد کتبخانه سی، اسکندریه کتبخانه سی حقیقی بوغان سفسطه لره دولو دکلیدی؟ تا کرینک بیلکی نوری انسانلرک غلطایله بوغولماشمی ایدی؟ بولولکه ده کی فسادی ازاله یه، فساد قایناغی اولان غلطاتی

احمديه بنى مأمور ايدن تا كرى بنم قىلجمله تأديب ايتدىكى اقوامك وجدانلرىنى صاران
بحرانى ده بوصورتله ازاله ايتىكى مراد ايتىشى .

بر ملت كنديسنه بىكزه ميهن ملتلك فكرلرىنى ، ياشايشلرىنى ، اصوللرىنى آلدىنى ،
كنديسنه مال ايتىكه چاليش-دىنى زمان ميراث اجداد اولان روحياتنه ضد شيلرى آلمش
اولور ، روحنى تضيق آلتنه قور ، روحيله تضاد حالته كيرر ؛ بوندن ده وجدان بحرانى
حاصل اولوركه بوتون بشرى بحرانلرك منبعيدره ايشته زير حكيمده اولان واسع دولتك
حدودلرنده كى ملتير بو حالده ايديلر . بن ، خاقان هوللا كو ، زمانمده فرس و روم
ديارنده ، بويوك آسيانك غريبنده قوزغون دكيزدن آق دكزه قادار ير يوزىنى افساد
ايتمش اولان آسيالى ملتلك تجزيه سنه مأمور اولدم . چونكه اونلر آسيالىلره بىكزه ميهن
ملتلك تحت تأثيرينه دوشمش و وجدان بحرانيله معلول اولمشلردى . قىلجىمك دوزلتدىكى
زمينده و آرقامدن بوش براقديغم آسياي غريبده باشدن باشه مختلف ملتيره راحت وامنيته
بخش ايدن بويوك خاقانلقلر تشكىل ايتدى ؛ چونكه تارلا تميزلنمىشى .

بر كون ينه ير يوزىنى فساد قاپلارسه بويوك آسيا وظيفه سنى ياپار وينه بر جنكيز بر
هوللا كو آسيانى برانده طوپالايله رق ميدانه چيقار و قىلنجنى چكرك . ملتير بوقليجى دعوت
ايتدىكلرى زمان تا كرى اونا بر ال خلق ايدر *

* *

بو سوزلرى سويلدكن صوكره هوللا كو اليه ضرب طرفى اشارت ايدرك آتى
سوردى . خاقانك ركاب آلايى ، سانجاقلىرى و طوغلريله دالغهلانهرق حركته باشلادى .
نقارملر عالم ارواحه لايق مائى بر آهنگله ايكلورلردى . خاقان و معيقى امراسى ،
خدامى ، سايسلرى وقوشچيلرى ياواش ياواش اوزاقلاشيورلردى
موكب خاقانينك آرقاسندن اووايى دولديران لشكراقوامك فرقلرى حركته باشلاديلر .
فرقلر ، آلايلرساكت وصامت بربرى تعقيب ايدىيور وغربه دوغرى اوزاقلاشيورلردى .
بو كچيد بويله ساعتلرجه دوام ايتدى ، نهايت ايلك فجرلك سماوى ايشيقلرى افق شرقيدن
ظهور ايدرك ظلمات لىلى غربه ، آوروپا طرفه سورر كن آسيانك طوائف ارواحى ده
بو ظلمات ديارينك افكلرنده نظردن غائب اولديلر .

بىك ۳۸ آغستوس . ۱۳۴۰ ميايى

ایکی مجهول شاعره

۲

آنی خانمك خصوصى حیاتی حقنده آله هیچ بر معلومات یوقدر. اصل اسمی فاطمه دره. تاریخ ولادتى، پدرى حقنده برشى بیلمه یورز. بالکیز تذکره لرك برنده یاووزك ندیم خاصى حسن جانك سلاله سینه منسوب اولدیغنه دائر بر قید واردر.

آنی خانم کنجلیکنده شعره بویوک برشوق ایله صاریلش، اجتماعى محیطده تمیزایدن دیگر بوتون قادین شخصیتلری کی خصوصى اوله رق تحصیله باشلامشدر.

عالمه سنك شهرتی، شعرلرینك قازاندیغی اعتبار ایله آرتدی، عرفان مجلسلرنده نامی ذکر ایدلدى. معنأ وماده یوکسك برسوییه نائل اولمشدی.

آنی خانمك کندیسی ایله هیچ متناسب اولمایان بریسی ایله، عمر آفا ایله، اوله ندیکفی اوگره نیورز: تذکره لر بونی قید ایدرکن «حسب القدر» دیورلر.

آدبی یازیلری، زماننده برچوق مناقشه لری موجب اولمشدر. شاعری، سالم تذکره سی زینب ایله مقایسه ایدور، فقط بومقایسه لری بی لزوم اولدیغی، چونکه آنی خانمك زینبه مفتون اولدیغی سویله یور. و «زینبک کاسه نمکجه شوقی، آنینك جام فرجام طبی کی اصلا لبریز ودلاویز دکلدرد» دیور. سالم بوکا مثال اوله رق شاعره نك دیوانندن شوغزلی نقل ایدور:

فراموش ایتدی خیلی دمدر فریاد ایتهدن قالدی	بنم جوق سودیکم محزونى دلشاد ایتهدن قالدی
قوله تعمیرینه قصد ایتسه شاه جهانبانم	بیلور کیم خاطر ناشادم آباد ایتهدن قالدی.
قالوبده بحر غمده فلک دن یوق ساحل مقصود	حیفلر روز کارم بگا امداد ایتهدن قالدی
دوشلدن راه عشق یاره زاروناتواندر دل	سرگوینده حالم یاره فریاد ایتهدن قالدی
نیچون دربی اولور آنی که حال قهس بیلزمی	اویچاره بتوردی کندین ارشاد ایتهدن قالدی

آنینك «میان زمانده خیلی نام و شانی» اولدیغی آکلایورز. اوغلی محمد افتدی. کندیسنك توسطی ایله منصب قازانیور و پایه پایه، علمیه مسلککنده ترقی ایدرک یکی شهر قاضیسی اولویور.

شاعره من، اوغلنك طشریه مأمور اولسی حسیله استانبولدن آریلارق یکیشهره کتمشدر. بوکا نظراً استانبوللی اولدیغنه احتمال ویریله بیلیر. بلکه ده زوجی تولدیکی و کیمسه سز قالدیغی ایچون کتمك مجبوریتده بولمشدر.

غزللرینی، قطعه لرینی جامع بر دیوانی وارمش. فقط کتبخانه لرده بوکا طائد بر اینز مع تأسف بولونه مامشدر.

آنی خانم یکیشهرده بر آزاقامتدن صوکر ۱۱۲۲ هجرید وفات ایدیور .
 عین دورده یاشامش اولان بو ایکی شاعره قارشیلشدیرلدیغی زمان آرالرنده او قدر
 برفرق کوريله من . یالکز صدقیه دهاییق ، وصمیمی در دینه بیلیر .
 سالک آنی به ویردیکی اهمیت ، وتذ کره سنده باپمش اولدیغی قید بر آزلزومندن فضله اولدیغی
 کی زینب خانمه طائفه کبری ده حقسزدر . آنینک دیوانندن آله رق نقل ایتدیکی بر قطعه بی اوقویه لم :
 خیال طارضک ایله سینه محن کلاستاندر آچیلش شرحلر سینه مده نخل ارغواندر
 امید وصلتک آی قاشلری سینه دن چیقمر خیال تیر غمزه ک آنیا خاطر نشاندر .
 کرچه بو پارچه آنینک شعر ی قیمتی نامنه بر فکر ویرد بیلور سه ده هر حاله زینبه
 قاقیتنی اثبات ایده جک قادار اولمادیغی ده اعتراف اتمک لارمدر .
 زینب هنوز مجهول اولان شاهره لر تاریخمزک اک چوق موفق اولمش بر صحیفه سنی
 تشکیل ایدر . دیوانندن آلدیغمز شوپارچه به باقیکنز :

آب حیات اولیجق قسمت آی کوکل بیک ییل کرکسه حفر ایله سیر سکندر ایت
 ده پرت لبکی چوشه کتیر حوض کوثری هنر صاچکی جوز بو جهانی معطر ایت
 هر حاله آنی ایله زینبک ثولجیه میه جکی آ کلاشیلور . هر نه قدر آلدیه موجود برقاج
 پارچه ایله شاهره لر بر حکم ویرمک طوغرو دکلسه ده « مصرع برجسته » لک یاردیمی ده
 انکار ایدیله من . آنی ، زینبه باقلاشه مدیغی کی ، صدقیه نک یانیق صمیمیتدن ده محرومدر .
 مع مافیه حرم اوطه لرنده ، قفس آرقه لرنده عرفان و ادبیات عشقی ایله کوردکلری تحصیل
 بر اقدقلری آثاره نه قدر ممنون اولسه ق یریدر . طبیعی حق لرندن محروم اوله رق اوقویان
 مطالع ایدن ، صکره ره بر سر و مرشد سز اوله رق علمی و ادبی حیاته آتیلان قلم
 نادره لرینه طائفه بر کله لک تنقید بیله حق سزلق تشکیل ایدر . فضله اوله رق اونومیه لم که
 محیط بو کی موجودیتلری یتشدیر مکده چوق فقیر ایدی . سالم بو فقر ایچنده یتیشن
 شاعر لر ایچون ، بالخاصه آنی ایچون حیرت و بهت ایله شو سطرلری قید ایدیور :
 « زهره زهرای سپهر عرفان ، زبده زنان ، نادره اقران بر شاعره معرفت عنوان اولان
 مشار الیه انک بوتغزل شاعرانه سی بی هابا ارککک دکده نه در ؟ » بو دوشونجه لر ایچنده ؛
 صدقیه یه امة لله ، آنی به خواجه زمان دیه ن خلقک معنأ القشلا یحی تلقیسی انسانی تعجبه
 دوشور مکده ، بوتون کناهی ملتدن ، خلقدن زیاده کنیدیسی اداره ایدن مشوم ذهنیه ،
 اداره آداملری به تحمیل ایتکده در .

سیاونه قاضیسی اوغلی شیخ بدرالدین

— مقدمه —

برایکی سنه اول استانبولده منتشر یومی غزته لرك بعضیلرنده [۱] (سیاونه قاضیسی اوغلی شیخ بدرالدین) ه دائر بر قاج مقاله انتشار ایتمش ایدی .

بو کونه قادار هنوز لسانم زده حیات و مسلیکی حقننده تبغات اجرا ایدلامش اولان بوذاته دائر بومقاله لرده کوریلان معلومات شقائق نعمانیه ترجمه سنک هان هان برتکرارندن عبارت اولمقله بالطبع تمامیه یکدیگرینه بکزه یور وینه بالطبع علی العاده بیلینن معلومات تاریخییه فضله هیچ برشی علاوه ایتموردی . بوصیراده ایدی که برکون کندیلریله شرفیاب اولدیغم عزیزو محترم ارقداشمیز کوپرلی زاده محمد فؤاد بک ؛ جداً تدقیقه محتاج اولان بوسیای تاریخنیک آثارینه مراجعتله حقیقی جهره سنی میدانیه چیقارمه نیک ؛ مشارالیه بتون اثرلری عریجه یازمش اولمقله ؛ دهاچوق عریجه بیلنلره طأدا اولدیغنی سویلرکن بنی اونو تاممشلرایدی . محرر عاجز بو تشویق سائقه سیله او کوندن اعتباراً بو اسلام و تورک عالمنیک ترجما حالنی یازمق ایچون تحریاته باشلامش ایدیسه مده الله متدارل اولان اثرلرک اصول علمیه ایله یازیللامش اولمسندن طولانی ایشک مشکلات عدیده ایله محاط اولدیغنی کوره رک توقف ایتمش و بو بابدیه یازمش اولدیغم یازیلری بر طرفه برافش ایدم .

بر مدتصکره (شیخ بدرالدین) ه دائر اجرا ایتمه باشلامش اولدیغم بو ایلمک تدقیق ایله - هر نه قدر نا تمام و ناقص اولسه ده ؛ هر ناقصک کامله اولان احتیاجی کوسترمکده بر تأثیری اوله جعندن - استقبال عالمترینک وجوده کتیره جکلی مکمل اثرلره بر خدمت ایتمش اوله جغنی دوشونه رک الله بولنان آثار تاریخییه تنقید و تصحیح ایتک صورتیه شو ناچیز اثری وجوده کتیردم .

*

**

[۱] علمدار ؛ تاریخ ۱ شباط ۱۳۳۷ ، نومرو ۱۹۲۱ ؛ ایلری ، تاریخ ۳۱ کانون ثانی ۱۳۳۷ ،